

(chair Miquel Angel Essomba z barcelonské městské rady).

Konference se zúčastnili badatelé z různých oborů – z demografických studií, sociologie, antropologie i z dalších, a hlavními konferenčními tématy jmenovitě byly mezinárodní migrace a (nové) mobility, uprchlíci a problematika nuceného vysídlení, transnacionalismus, ekonomie a pracovní trh, společnost a (její) postoje, diverzita a propojenost (intersectionality), metodologické přístupy ke studiu migrace, nové výzkumné trendy a perspektivy v oblasti migrace, diskriminace a vyloučení, politika a vládnutí (governance) i sociální péče (welfare) a sociální ochrana migrantů.

Představili se i čeští účastníci, ačkoliv se jich dostavilo menší množství v porovnání s jejich nizozemskými, švýcarskými, italskými, belgickými, anglickými, francouzskými nebo německými kolegy. Z České republiky přijeli především členové Geografického migračního centra (GEOMIGRACE) z Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy, jmenovitě se jednalo o Dušana Drbohlava, Evu Jánskou, Zdeňka Čermáka, Dagmar Džúrovou, Ditu Čermákovou, Markétu Seidlovou a Lenku Pavelkovou. Dalšími českými účastníky

byla Lenka Formánková a Yana Leontiyeva, obě ze Sociologického ústavu AV ČR, Markéta Blažejovská z Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy a také autor této zprávy.

Badatelé z týmu GEOMIGRACE prezentovali v panelu s názvem „Jak nově uchopit sociální remittance?“ svůj výzkum moldavských migrantů. Dušan Drbohlav jako chair nejprve krátce představil pojem sociální remittance a jeho kolegové posléze uvedli empirický výzkum. Soustředili se zejména na změnu postojů Moldavanů díky vlivu českého prostředí, ale méně již na předávané sociální a kulturní prvky do moldavské společnosti, což se stalo předmětem následné diskuse.

Ačkoliv se do Barcelony sjelo více badatelů z České republiky než na předcházející výroční konferenci, stále platí, že v porovnání s jinými evropskými zeměmi je české zastoupení málo početné. V tomto ohledu naše sociální vědy zaostávají. Je to samozřejmě škoda, protože networking s evropskými kolegy je přinejmenším vhodný.

Luděk Jirka (Katedra kulturních a náboženských studií, PF, Univerzita Hradec Králové)

20. IOHA konference „Memory & Narration“ (Jyväskylä 18.–21. června 2018)

Mezinárodní organizace orální historie (International Oral History Association – IOHA) pořádá k prezentaci výzkumů, ale i k výměně názorů na rozvoj a směřování metody orální historie každé dva roky konferenci. Ta letošní se uskutečnila ve finském městě Jyväskylä a účastnilo se jí 300 badatelů a praktických uživatelů této metody z celého světa. Zajímavostí

v souvislosti s účastníky konference je šířka vědních disciplín, ale i prakticky orientovaných oborů, které badatelé, sběratelé, správcové různých orálně historických archivů, ale i pedagogové nebo účastníci projektů na různých úrovních reprezentují.

Po slavnostním zahájení konference doprovázeném uvítacími proslovými mj.

prezidenta IOHA Marka Cave, zástupkyň Finské literární společnosti (Finnish Literature Society) a Finské společnosti orální historie (Finnish Oral History Network) vystoupila profesorka Paula Hamiltonová (University of Technology, Sydney, Australia) s příspěvkem *Rethinking Oral History and the Landscape of Memory*. Hamiltonová se věnuje výzkumu emocí a smyslového vnímání, promýšlení vztahu orální historie a paměťových studií (*memory studies*) a řeší provázanost osobní a veřejné paměti.

Ve své úvodní přednášce navázala na své teze publikované ve sborníku *Oral History and Public Memories* (2008). Zdůraznila nutnost promýšlet hranice vztahu mezi metodou orální historie a neformálním vyprávěním příběhů. Pak se totiž badatelé mohou zabývat skutečně důležitou otázkou, jak oba tyto „žánry“ mohou přispět k porozumění utváření veřejné paměti? Apelovala na účastníky konference, aby se pokoušeli své poznatky co nejvíce spojovat s veřejným společenským děním v duchu hesla „od vlastních uší k veřejnému vidění“. Orální historici by měli podle ní reflektovat například okolnosti, za jakých se ze soukromého vzpomínání stává veřejný akt demonstrace paměti. Pozadí masově šířených vzpomínek, které mohou mít i formu refrénů známých písní, ukázala na textu písně dívčí kapely *The Crystals* „He hit me“ (Udeřil mě) z roku 1962 odkazujícímu k problému dobového domácího násilí. Zároveň ve své přednášce Hamiltonová akcentovala různé módy cirkulace vzpomínkových textů ve veřejném prostoru. Kritizovala tím praxi „klasických“ historiků, kteří svými pracovními postupy vytvářejí vůči minulosti příliš velkou distanci – podle ní často separují minulost od přítomného.

Druhou key note přednášku *Life Story and the Politics of Memory after 1989: A Baltic Perspective* proslovila Ene Kõresaarová (University Tartu, Estonsko)

a zabývala se v ní fungováním paměti v souvislosti s obdobím socialismu především v geografickém regionu post-sovětských baltských republik – Litvy, Lotyšska a Estonska. Zamýšlela se nad způsoby, kterými média a zprostředkování informací všeobecně mohou ovlivňovat vztah mezi individuálním a kolektivním rozměrem paměti. Když byly v 90. letech 20. století vyhlášeny výzvy na zachycení vzpomínek na socialismus, vzniklo velké množství antisovětských narativů, v nichž se zajímavě prolínaly privátní a veřejná sféra. Kõresaarová se ptala, zda jsou vyprávěné životní příběhy opravdu součástí soukromé nebo spíše veřejné sféry. V této souvislosti hovořila o deideologizaci názorů, ale zároveň i o etnizaci diskurzu v 90. letech. Orální historie tak může na jedné straně poskytovat vyrovnanější pohled na dějiny všeobecně, na druhé straně v sobě však může skrývat riziko jednostranné interpretace.

Třetí key note přednáška *Memories of Fiction: Oral histories of reading Experience* patřila Shelley Trowerové (University of Roehampton, Velká Británie). Jejím tématem byl výzkum čtení a jeho vlivu na život lidí v minulosti i současnosti. Podle Trowerové každé vyprávění (každá autobiografie) obsahuje prvky fikce, a i když je čtení vysoce privátní aktivita, lze ve vyprávění o něm sledovat i vytváření kolektivní paměti různých skupin obyvatelstva. Trowerová vycházela z projektu, který mapuje vyprávění členů čtenářských skupin ve Velké Británii. Podle vzoru Marcela Prousta se zaměřila na vyprávění o tom, jaké informace o zkušenostech a emocích se váží k vyprávění o čtení knih. Přednáška vyvolala mezi posluchači řadu otázek – například ohledně výběru partnerů pro rozhovory (členové čtenářských skupin nepředstavují řadového čtenáře), ohledně zapomínání (jaké informace se v souvislosti s vyprávěním o knihách

ztrácejí a proč?), vlivu sociálního statusu na čtení nebo vlivu audioknih či elektronických médií. Zároveň tato přednáška ukázala jednu z možností využití orální historie imanentní dané metodě od jejich počátků, a to pozici aktivismu. Zmíněný projekt má poukázat na důležitost čtení, existenci veřejných knihoven a čtenářských skupin jako podpory kulturního porozumění a zvyšování rovnoprávnosti v přístupu k této kulturní aktivitě.

Emeritní profesor Alessandro Portelli (University of Rome „La Sapienza“, Itálie) se ve čtvrté pozvané přednášce s názvem *Working-class Culture and Globalization* věnoval svému dlouholetému tématu – orální historii marginalizovaných skupin. Využíval v prezentaci hudbu z produkce svých partnerů a partnerek ve výzkumu – pouličních hudebníků v Římě pocházejících z různých zemí. Tématem jejich písní je cestování, opuštění staré vlasti

a hledání nového domova, přičemž Portelli nacházel paralely z evropského folkloru v syžetech tvorby pouličních muzikantů. Zamýšlel se tak nad otázkami autenticity folkloru, paralelních kultur, ale i všeobecně vyprávění a orální historie v čase globalizace.

Jednotlivé paralelní sekce (59) ukázaly témata, která se zdají profilovat orální historii v současnosti – výzkumy traumatu (spojeného s válečnými a jinými konflikty), moci, emocí, digitalizace a metodologie, s nimiž bylo propojené neustále se vracející téma etiky výzkumu, jež je aktuální v souvislosti se směřováním k aktivismu u některých badatelů. Je na další konferenci IOHA, která se uskuteční v roce 2020 v Singapuru, aby ukázala, zda jsou to témata, která budou nosná i nadále.

Jana Nosková, Michal Pavlásek,
Lubica Volanská (EÚ AV ČR, v. v. i.)

Mezinárodní konference *Moving memories: oral history in a global world*. Bienální konference australské asociace orální historie, 13.–16. září 2017, Sydney, Austrálie

Ve dnech 13.–16. září 2017 se v australském Sydney konala mezinárodní konference *Moving memories: oral history in a global world*. Setkání bylo soustředěno zejména na pohyb a transmissi paměti. Jak poukázala australská orální historička Paula Hamiltonová v jedné ze zahajujících prezentací konference, poptávka a tázání po historickém vědomí je odpovědí na vzrůstající potřebu hledání identity ve věku společnosti pozdní doby. Kontinuita historického vědomí a generační transmise narativů jsou nezbytným předpokladem uchování a reprodukce

tohoto vědomí. Tento předpoklad tvořil jádro příspěvků orientovaných převážně na pohyb vzpomínek řetězených do příběhů v prostoru a čase.

Vyprávění příběhů je předmětem narativních perspektiv nejen etnologie, sociální antropologie a sociologie, ale rovněž metody orální historie tvořící metodologický základ přítomným účastníkům z celého světa. Větší polovinu tvořili orální historici a historičky z domovské Austrálie. Pro (středo)Evropana tak bylo zajímavé sledovat, jakým způsobem a na jakých tématech je zde orální